

„Podivnosti“ aneb Co se to tu stalo?

2. část: Pátrání v trávě a křoví

Dnes se vydáme hledat „podivnosti“ především do patra bylin, trochu vyšplháme i do patra keřů. Můžeme se tedy vypravit na zahradu, do parku, na louku, na pole...

PRŮVODCE

Mravenec obecný

Proč právě já?

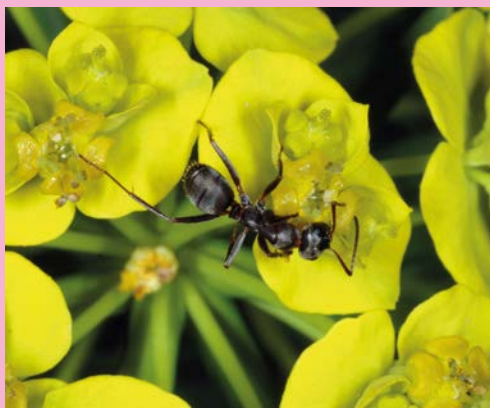
Protože hbitě prolezu křížem krážem mezi stébly trávy a v případě potřeby prolezu dolů do půdy nebo naopak vyšplhám nejen na vrchol bylin, ale klidně i po kůře keřů a stromů. Perfektně si pamatuji cesty a pátrám pomocí čichu. A na co nevystačím sám, na to si přizvu svou početnou rodinu – v mraveništi nás jsou desetitisíce, a to je pořádná banda detektivů, nemyslíte?

Co o mně ještě musíte vědět?

Většina mravenců v mraveništi jsou dělnice, které žijí průměrně 7 let. Královna může žít i dvakrát tak dlouho. Naopak samečci žijí jen asi 5 měsíců – jejich úkolem je jen oplodnit královnu.

Co zajímavého na mě můžete pozorovat v terénu?

Nás mravenců je spousta druhů – vezměte si lupu a hledejte nás v různých prostředích. Pozorujte naši různou velikost a barevnost – jsme žlutí, červení, hnědí, černí, vícebarevní, někdy i pruhovaní... A zrovna tak jsou různá naše mraveniště. Nejsou to jen ty známé hromádky jehličí v lese. Tvoříme podzemní chodbičky v hlíně, pod kameny, žijeme v trouchnivém dřevě...

Mravenec blanokřídlý (Foto Hana a Vladimír Motyčkoví)

1. Úkol v časopise

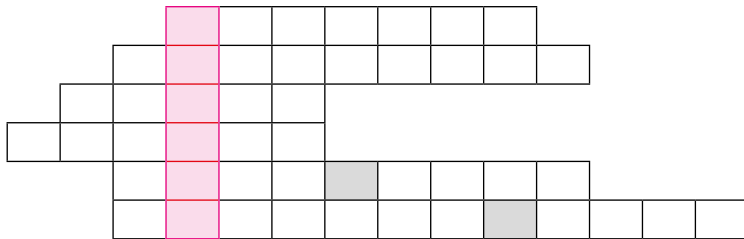
Tak jsem se prošel nejprve po zemi a koho nepotkám – sousedku pavoučici lovčíka hajního. A kulím na ni oči... Co to dneska nese? Že by si sbalila batoh a stěhovala se někam jinam? Neváhal jsem a zeptal se jí, co to nese za podivnou velikou kouli. Dala mi hádanku...

Pavoučí hádanka:

Kulička bílá, z jemného hedvábí, sice je nápadná a možná predátora přivábí. Za ten risk to však stojí jistě! Tajemná truhla skrývá klidně i dvě stě!

Pátrání – křížovka:

Vyplňte křížovku a tajenku doplňte do básničky.

Lovčík Hajní
(Foto Hana a Vladimír Motyčkovi)

1. Krátké končetiny pavouků slouží k uchopení kořisti, zkoumání okolí či signalizaci při námluvách.
2. Přední část těla pavouků oddělená od zadečku.
3. Hlavními predátory pavouků jsou hmyzožravci, žáby, ještěrky, hadi a ...
4. Rod tmavě zbarveného drobného českého pavouka žijícího na zemi a netvořícího sítě. Jeden z jeho druhů *Lycosa tarantula* dal lidový název skupině velkých pralesních pavouků sklípkanů, kteří však nejsou příbuzní.
5. Lidový název vlákna, které bývá na konci léta spolu s drobným pavoučkem unášeno větrem.
6. Vzácný český pavouk s rudým zadečkem, který obývá suchá místa na jižní Moravě a v Polabí. (Řešení najdete na straně 89.)

2. Úkol v časopise

Pěnová hmota byla:

- a) plivanec slin od psa
- b) hnízdo pěnodějky
- c) pěna z vylitého bublifuku
- d) napěněný sliz od slimáka

Tak to možná uhádnete i bez nápovědy. Nebo ne?

Pak jsem
vyšplhal trochu výš.
Mezi stébly trávy jsem
našel podivnou pěnu.
Co by to mohlo být?
No, vypadá to trochu
nechutně...

Pátrání:

Spočítejte příklad. Výsledek je pořadím písmene v abecedě, které značí správné řešení v nabídce výše (a, b, c či d).

$$10 + 5 + (12 - 7) + 3 - (11 + 4) - 1 + 3 - 8 = \square$$

Řešení naleznete na straně 89.

Pěnodějka obecná
(Foto Hana a Vladimír Motyčkovi)

3. Úkol v časopise

Potom jsem se
vydal pátrat ještě výš.
Usadil jsem se na lučním
květu. Kolem mě poletovali
pestří motýli, pilné včelky,
bzučivé mouchy...
A najednou mě vystrašil
podivný tvor!

Pátrání:

Název podivného tvora získáte dosazením písmen z české abecedy (včetně háčků) místo jejich pořadových čísel.

5	15	19	28	10	19	33	19	2	14	1
24	29	12	33	7	15	19	29	1		

Ten podivný tvor byl velký a tlustý jako čmelák, také byl podobně chlupatý, ale ne pruhovaný. Mával kolem sebe rychle šedými křídly a nad květem tančil s vystrčeným dlouhým sáskem jako baletky při vystoupení v divadle.

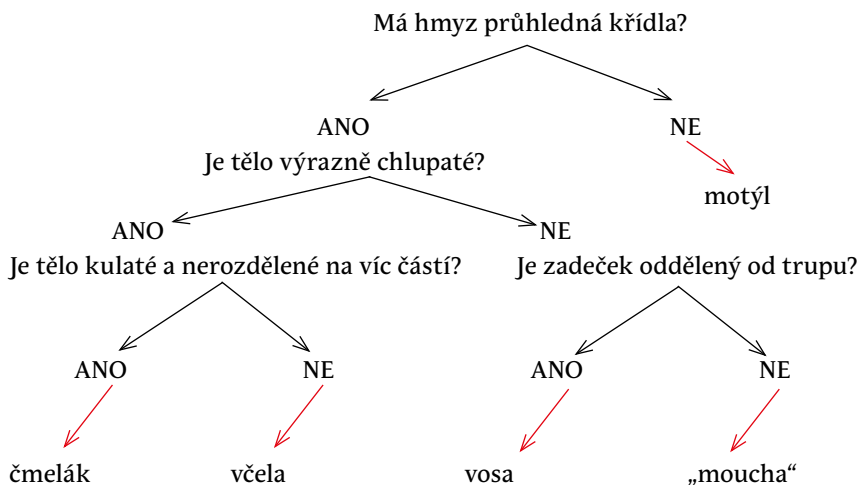
V tom údivu jsem skoro ani nezaznamenal, že se ke mně přiblížila nebezpečná skupina – lidská rodinka. Malý chlapeček zrovna ukazoval na toho podivného tvora a vykřikoval na maminku: „Hele, mami! Táhle letí ten maličkatý ptáček kolibřík, kterého jsme viděli v tom dokumentu o džungli!“ Odpověď maminky jsem už bohužel neslyšel. V zájmu zachování svého života jsem před nebezpečím zašlápnutí bleskově prchnul do podzemní chodbičky...

Dlouhozobka svízelová (Foto Denisa Mikešová)

Pátrání v terénu:

Pozorujte hmyz poletující kolem květů. Pro určení základních druhů můžete použít tento velmi zjednodušený klíč.

Poznámka: Pozor, čmelák vždy není jen pruhovaný – může mít různá zbarvení. Včela vás může zmást tím, že čekáte, že je výrazně pruhovaná – často však není, je jich spousta druhů. A není moucha jako moucha – některé jsou ty běžné černé a trochu chlupaté, jiné jsou hladké a leskle zelené či modré (bzučivky), jiná je pruhovaná a snaží se připomínat vosu (pestřenka)... Příbuzná mouchám je i dlouhososka, která však připomíná svou chlupatostí a kulatostí spíš čmeláka. Určování tedy vůbec není tak jednoduché ☺

Svá pozorování zaznamenejte a pošlete nám do redakce fotografii, nakreslený obrázek či krátké vyprávění o tom, co vás nejvíce zaujalo, překvapilo, potěšilo... (monika.tosenovska@seznam.cz)

4. Terénní bádání

Táááák. A teď se vydáme na mé oblíbené místo! Zaberte. Vyšplháme do křoví. Vidíte ty pokroucené listy? Tak přesně na nich se spolu potkáme. Schválně, kdo z nás tam bude dřív?

Že se vám ty listy nelíbí? A proč jsou vlastně tak pokroucené? Vezměte si lupu a podívejte se zespodu! Vidíte ty maličké tvorečky? Těch tam ale je, že? Ano, jsou to celá stáda mšic – našich mravenčích „kraviček“! Chováme si je podobně jako vy lidé se staráte o dobytek. Chráníme je před predátory, hladíme je, někdy i přenášíme na vhodnější místo k pastvě. A proč to děláme? Inu, protože nám za to dávají naši oblíbenou dobrotu – medovici. To je mooooc sladká tekutina, kterou vypouštějí ze zadečku jako nestrávené šťávy z rostlin, které vysávají.

Pátrání:

- Pozorujte mšice na různých rostlinách: Jak jsou „kravičky“ různě barevné? Mají křídla? Mají dlouhá tykadla? Kolik mají nohou? Mají výrazné oči? Jsou tak různé...
- Zvládli byste spočítat, kolik mšic se pase na jednom listu?
- Vidíte kolem mšic kmitat nás mravence? Podaří se vám zahlédnout, jak mšice hladíme tykadly a sajeme medovici?
- Vypátráte v blízkosti mšic i nějakého jejich predátora a varujete nás včas, abychom jej zahnali? Můžou to být třeba slunéčka sedmítečná a jejich larvy, škvoři nebo larvy pestřenek a zlatooček.

5. Hrajte si mravenčí hry

Mravenčí rozcvička s básničkou

(Stanislava Reschová: Mravenčková dobrodružství, Portál)

Být průzkumníkem, to je věc! (rozhlížíme se s dlaní nad očima)

V tom nejlepším je mravenec. (ukážeme palec nahoru)

Zrak, čich, hmat svůj uplatní (ukazujeme na oči, nos a prsty),

chválí si ho ostatní. (poklepeme si na rameno)

A když najde potravu (olízeme si rty),

ještě řídí dopravu. (ukážeme doprava a doleva)

Výroba mravenců

Vyrobte si mravenčky z různých materiálů – z alobalu, plastelíny, kamínek, plyšových drátků...

Můžete potom kamarádům s pomocí vyrobených mravenců přichystat poznávačku materiálů hmatem po slepu.

Hra na stavbu mraveniště

Posbírejte s dětmi v okolí jehličky, klacíky, lístečky... a vytvořte hromádku – mraveniště pro ubytování svých mravenců (nakreslených na kamíncích či vyrobených z jiných materiálů viz výše).